
Kunnskapsbasert kikkertsyn

KORRESPONDANSER

THOR KRISTIAN ISLAND

I Tidsskriftet nr. 10/2000 har forskerne Ted Reichborn-Kjennerud & Erik Falkum en omfattende artikkel om den kunnskapsbaserte medisins rolle i psykiatrien (1).

Dessverre er forskernes intensjon om brobygging mellom forskning og klinisk praksis i sin form gitt en slagside som lett fremmer en polariserende diskusjon. Mens de innledningsvis forfekter en spørrende og kritisk holdning til etablerte sannheter, er det et forbausende uvitenskapelig fravær av undring og problematisering av eget ståsted. Man overraskes over deres ensidige knefall for det naturvitenskapelige positivistiske vitenskapsparadigme. De synes å mene at den kunnskapsbaserte psykiatrien er det *ene* beinet vi nå bør balansere på, mens psykodynamisk teori henvises til trosretningene.

Samtidig som forskerne levner liten tiltro til klinisk erfaring og kunnskap når det gjelder behandling, tilkjennegir de en nokså ukritisk tiltro til "empirisk validerte diagnosesystemer", selv om disse også i stor grad er basert på skiftende forståelse av kliniske erfaringer og fagpolitiske konsensusforhandlinger med islett av hestehandel og kamp om makt og hegemoni. Kriteriebaserte psykiatriske diagnoser representerer ikke noe objektivt avtrykk av pasientens lidelse. Psykiske lidelser er i liten grad velavgrensede sykdommer. Behandlingseffektstudier av "rene" sykdomstilstander med strenge inklusjons- og eksklusjonskriterier sier ikke nødvendigvis noe om det komplekse mangfold i kliniske bilder som vi møter i behandlingshverdagen.

Forfatterne foretar en polariserende avvisning av det vitenskapelige grunnlag for psykodynamisk teori og psykoanalyse under henvisning til manglende dokumentasjon av behandlingseffekt. Men de må ikke i samme åndedrag bagtellisere den betydning psykodynamisk forståelse har hatt for humaniseringen av psykiatrisk behandling. Det vil være bekymringsfullt i en tid da den intersubjektive konteksten og forståelsen av relasjonens betydning i behandler-pasient-forholdet igjen synes å være på vikende front, i alle fall i USA. Den avhumaniseringen av psykiatrien man er vitne til i USA blir verken presentert i de vitenskapelige effektstudier forfatterne har slik tiltro til, eller på industrisponsede satellittsymposier på American Psychiatric Associations' årskongresser. Man skal imidlertid ikke snakke lenge med behandlere på de nedre trinnene i systemene, før man får høre om til dels groteske utslag av moderne psykiatrisk behandling i USA, i slagskyggen av kunnskapsbasert psykiatri.

Dersom psykiatrien – tilskyndet av akademisk-vitenskapelig psykiatri ender med å fjerne seg ytterligere fra pasientens opplevelse av psykisk smerte, står sikkert andre ”profesjoner” klar til å overta arenaen. Jeg tviler på om det er til våre pasienters beste. Og det er bekymringsfullt dersom forskning blir brukt av krefter som kan se seg tjent med en slik utvikling av faget vårt.

LITTERATUR

1. Reichborn-Kjennerud T, Falkum E. Grunnlaget for psykiatrisk behandling – fra tro til vitenskap Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1148 – 52.

Publisert: 20. juni 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 23. august 2026.